

Kentleşmenin Türkiye ormancılığının dönüşümüne etkisi (1990-2010 Dönemi)

Erdoğan Atmış¹, Hikmet Batuhan Günşen^{1*}

¹ Bartın University, Faculty of Forestry, Department of Forest Engineering, 74100, Bartın, Turkey

* Corresponding author e-mail (İletişim yazarı e-posta): hgunsen@bartin.edu.tr, batuhangunsen@gmail.com

Received (Geliş tarihi): 31.12.2014 - Revised (Düzeltilme tarihi): 12.01.2015 - Accepted (Kabul tarihi): 12.01.2015

Özet: Türkiye ormanları ve ormancılığı, dünyadaki ve ülkedeki sosyal, ekonomik, ekolojik ve kültürel değişimlere paralel olarak değişmekte ve hatta dönüşmektedir. Özellikle küresel ve bölgesel gelişmeler ulusal ormancılık politikalarını yoğun şekilde etkilemektedir. Son yıllarda Türkiye ormanları ve ormancılığındaki değişimin boyutları hakkında farklı ilgi gruplarınca çeşitli yorumlar yapılabilmekte, fakat ortak bir kaniya varılamamaktadır. Türkiye ormancılığının ne yönde geliştiği, sosyo-ekonomik yapı ve üretim ilişkilerinin birbirini ne şekilde etkilediği konusunda net bir uzlaşma yoktur. Kentleşme Türkiye ormancılığındaki değişim ve dönüşümü etkileyen önemli faktörlerden biridir. Türkiye ormancılığını sağlıklı temellere oturtabilmek için kentleşme-ormancılık ilişkisini ayrıntılı şekilde inceleyecek çalışmalara gereksinim vardır. Bu çalışma kentleşmenin Türkiye ormancılığı üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular orman köylüsü ve orman alanı, orman suçları, odun hammaddesi ve odun dışı orman ürünleri üretimi ile korunan alanlar ve rekreasyon ile tahsisler başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda; kentsel nüfus artışı ile bahsedilen başlıklara ait değişkenler arasında negatif veya pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kentli nüfus, orman, üretim, dönüşüm, korelasyon analizi

Effect of urbanization on transformation of forestry in Turkey (Period of 1990-2010)

Abstract: Forests and forestry in Turkey have been changing and even transforming in line with social, economic, ecologic and cultural changes in the world and the nation. Especially global and regional developments have been extensively affecting the national forestry policies. Different interpretations were made by different interest groups on the extent of change in forests and forestry in Turkey, but a common opinion could not be reached. There is no consensus on the direction of progress in the forestry in Turkey, and how the relationship between the socio-economic structure and production influence each other. Urbanization is one of the important factors affecting the change and the transformation of forestry in Turkey. In order to be able to lay strong foundations for forestry in Turkey, there is a need for studies that examine the relationship of urbanization and forestry in detail. This study has been carried out with an aim to examine the impact of urbanization on forestry in Turkey. Findings reached as a result of analyses have been assessed under the titles: forest villagers and forest land, rapes of the forest, wood as raw material and production of non-wood forest products, protected areas and recreation, and allocations. In light of this assessment, meaningful positive or negative relationships have surfaced between increase in urban population and aforementioned titles.

Keywords: Urban Population, forest, production, transformation, correlation analysis

1. GİRİŞ

Türkiye ormanları ve ormancılığı, dünyadaki ve ülkedeki sosyal, ekonomik, ekolojik ve kültürel değişimlere paralel olarak değişmekte ve hatta dönüşmektedir. Özellikle küresel ve bölgesel gelişmeler ulusal ormancılık politikalarını yoğun şekilde etkilemektedir. Son yıllarda Türkiye ormanları ve

To cite this article (Atıf): Atmış, E., Günşen, H.B., 2016. Kentleşmenin Türkiye ormancılığının dönüşümüne etkisi (1990-2010 dönemi). *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University* 66(1): 16-29. DOI: [10.17099/jffiu.63633](http://dx.doi.org/10.17099/jffiu.63633)

ormancılığındaki değişimin boyutları hakkında farklı ilgi gruplarınca çeşitli yorumlar yapılabilmekte, fakat ortak bir kanıya varılamamaktadır. Türkiye ormancılığının ne yönde geliştiği, sosyo-ekonomik yapı ve üretim ilişkilerinin birbirini ne şekilde etkilediği konusunda net bir uzlaşma yoktur. Bu durum farklı politik yaklaşımlardan kaynaklanabildiği gibi, sözkonusu ilişkileri yorumlamaya yarayacak sağlıklı bilgi, envanter ve analizlerin yetersizliğinden de kaynaklanabilmektedir. Ormancılık sektörüne ait veriler, ülkenin sosyo-ekonomik yapısına ilişkin verilerle karşılaştırıldığında birçok farklı yönlü ilişkinin varlığı ortaya çıkmaktadır. Bu ilişkiler irdelendiğinde, ülke ormancılığındaki dönüşümleri ortaya koyan önemli bulgular elde edilebilmektedir.

Türkiye’de son 50 yılda yaşanan köyden kente göç olgusuyla birlikte demografik yapıda önemli değişimler olmaktadır. 2011 yılı itibariyle nüfusun %77’si kentlerde yaşamaktadır (TÜİK, 2012). Bu oranın 2025 yılında %88,8’e çıkması beklenmektedir (Güvenen, 1992). Özellikle yüksek oranda alınan göçlerle birlikte kentsel alanlarda yaşayan insanların oranındaki artış kentleşme olarak tanımlanmaktadır. Nüfusun kentleşmenin yapı taşını oluşturmasıyla birlikte iktisadi, siyasi, teknolojik ve sosyo-psikolojik sebeplerle de kentleşmenin arttığına işaret edilmektedir (Şahin, 2013). Kentleşmenin stres, gürültü, kira ve arsa fiyatlarında artış, maliyetlerin artışı, işgücü daralması, kamu hizmetlerinden yararlanmanın güçleşmesi, gecekondulaşma gibi sosyo-ekonomik etkilerinin yanında hava kirliliği, iklim değişikliği, yer altı ve yerüstü sularının kirlenmesi, doğal kaynakların üzerindeki baskının artması gibi çevre üzerinde de olumsuz etkileri olduğu farklı çalışmalarda ifade edilmektedir (Atmış ve ark., 2007; Cui ve Shi, 2012; Ekizoğlu, 1991; Ulusoy ve Vural, 2001).

Diğer taraftan toplumun büyük bir kısmının kentlerde yaşamaya başlamasıyla birlikte toplumun ormandan beklentileri çeşitlenmektedir. Beklentideki bu çeşitlilik orman mal ve hizmet üretimini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu etkiler değerlendirildiğinde, kentleşmenin ormancılıktaki dönüşümün önemli bir bileşeni olduğu ortaya çıkmaktadır.

Çağlar (2012) Türkiye ormancılığındaki dönüşümleri; devlet ormancılığı düzenindeki dönüşümün temel boyutları, ormancılık kültürü ve davranış biçimlerinin dönüşümü ile orman ekosistemlerinin yapısal özelliklerinde dönüşümler olmak üzere üç ayrı başlık altında incelemiştir. Bu çalışmada ormancılıkta dönüşümün tüm bu boyutlarını ele almak yerine, sadece kentleşmenin ormancılıkta dönüşüme etkisi ele alınacaktır. Kentleşmenin Türkiye ormancılığındaki dönüşüme etkisine değinen çeşitli çalışmalar vardır (Atmış, 2004; Ekizoğlu, 1991; Gümüş, 2004; İltis ve Ok, 2004; Şen ve Toksoy, 2006; Atmış ve ark., 2007). Fakat bu çalışmalar; direkt bu konuya odaklanan ve yıllara göre kent nüfusu ile ormancılık faaliyetleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar değildir.

Kentleşmenin Türkiye ormancılığı üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla, 1990-2010 yılları arasındaki ilgili verilerin değerlendirmeye alındığı bu çalışmada; kent nüfusunda artışın; orman köylüsü ve orman alanı, orman suçları, odun hammaddesi ve odun dışı orman ürünleri üretimi, korunan alanlar ve rekreasyon ile tahsisler üzerindeki etkileri analiz edilmiş ve faaliyetler arasındaki dönüşümler irdelenmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmada kullanılan verilerin önemli bir kısmı Orman Genel Müdürlüğü’nün 2007’den beri düzenli olarak her yıl yayınladığı “Ormancılık İstatistikleri”nden alınmıştır (OSİB, 2012). Ormancılık İstatistikleri, orman alanları dağılımı, ormanlardaki servet ve cari artım, oduna dayalı orman ürünleri üretimi ve bunların ortalama satış fiyatları, orman tali ürünleri üretimi, silvikültür ve ağaçlandırma hizmetleri, orman yangınları, orman suçları, korunan alanlar, orman köy sayısı ve nüfusu, orman köylüsüne verilen ferdi krediler ve ormancılık kooperatiflerine verilen kredilere ait verileri içermektedir. Ormancılık faaliyetlerine ilişkin en geniş kapsamlı veriler 1990 yılından sonraki veriler olduğu için; bu çalışmada dönem başlangıcı olarak 1990 yılı alınmıştır. Bu nedenle bildiride, 1990-2010 yılları arasında gerçekleştirilen ormancılık faaliyetlerine ilişkin “Ormancılık İstatistikleri” değerlendirilmiştir. Ormancılıkla ilgili her bir veri ayrı bir değişken olarak kabul edilmiştir. “Ormancılık İstatistikleri”ne ek olarak, yıllar, ülkenin genel nüfusu, kentlerde yaşayan nüfus ve kırsal alanda yaşayan nüfus da birer değişken olarak tanımlanmıştır (OGM, 2012; OSİB, 2012; TÜİK, 2012). Sonuç olarak bu çalışma kapsamında toplam 40 değişken oluşturulmuştur (Tablo / Table 1). Değişkenlerin frekans dağılımları ve değişim oranları çıkartılarak yorumlar yapılmış, ayrıca bu değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlılığı, kuvveti ve yönü korelasyon analizi ile test edilmiştir.

Analizlerin uygulanmasında SPSS 17.0 (Statistical Package for Social Sciences) bilgisayar programı kullanılmıştır.

Tablo 1. Araştırmada kullanılan değişkenler
Table 1. Variables used in the research

No	Değişken adı	Kodu	Birimi	No	Değişken adı	Kodu	Birimi
1	Orman alanı	ORAL	Ha	21	Yakacak odun	YAK	Ster
2	Orman köyü sayısı	ORKOY	Adet	22	Odun dışı orman ürünleri	ODOU	Ton
3	Orman köyü nüfusu	ORNUF	Kişi	23	Bakım	BAK	Hektar
4	Ülke nüfusu	NUFUS	Kişi	24	Tomruk	TOM	m ³
5	Kent nüfusu	KENUF	Kişi	25	Tel direk	TEL	m ³
6	Kır nüfusu	KIRNUF	Kişi	26	Maden direk	MADEN	m ³
7	Geçen süre	SENE	Sayı	27	Sanayi odunu	SANAYI	m ³
8	Kesme suçu sayısı	KES	Adet	28	Kağıtlık odun	KAGIT	m ³
9	Kesilen ağaç miktarı	KESMIK	m ³	29	Lif yonga odunu	LIF	m ³
10	Nakletme suçu sayısı	NAK	Adet	30	Korunan alan	KORUNANA	Ha
11	Kaçak nakledilen orman ürünü miktarı	NAKMIK	m ³	31	Korunan alan sayısı	KORUNANS	Adet
12	Açma suçu sayısı	ACMA	Adet	32	Mesire yeri sayısı	MESISAYI	Adet
13	Açılan orman alanı	ACAL	Dekar	33	Mesire yeri alanı	MESIALAN	Hektar
14	Otlatma suçu	OT	Adet	34	Uygulanan kooperatif projesi sayısı	PROJE	Adet
15	Yanan alan	YAN	Hektar	35	Ferdi kredi sayısı	FERDI	Adet
16	Yangın sayısı	YANGIN	Adet	36	Endüstriyel yuvarlak odun ithalatı	IMPORT	m ³
17	Orman suçu	ORSUC	Adet	37	Orman Serveti	SERVET	m ³
18	Gençleştirme	GENC	Hektar	38	Cari Artım	ARTIM	m ³
19	Sırlık odun	SIRIK	m ³	39	Tahsis Edilen Maden Sahası Sayısı	MADENS	Adet
20	Endüstriyel odun	END	m ³	40	Tahsis Edilen Maden Sahası Alanı	MADENA	Ha

3. BULGULAR

3.1 Orman Varlığı

Nüfus değişiminin genel bir değerlendirmesi yapıldığında; 1990 ile 2010 yılları arasında ülke genel nüfusunun %30,54, kent nüfusunun ise %67 arttığı görülmektedir (Tablo / Table 2). Bu dönemde kırsal nüfus %23,3 azalırken, orman köylüsü nüfusu da %22,4 azalmıştır. Kentsel nüfusun ülke genel nüfusuyla pozitif yönde (0,972), kırsal nüfus (-0,802) ve orman köylüsü nüfusu (-0,829) ile ise negatif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır (Tablo / Table 3). Ülke nüfusunun %77 gibi önemli bir kısmını kentsel nüfusun oluşturması kentsel nüfusun artmasıyla ülke nüfusunun da artmasını anlamlı kılmaktadır. Diğer taraftan analize göre kentsel nüfus arttıkça hem kırsal nüfus, hem de orman köylüsü nüfusu azalmaktadır. Bunda orman köylüsünün de içinde bulunduğu kırsal nüfusun kentlere göç etmesinin önemli bir rolü bulunmaktadır.

Tablo 2. Yıllar itibarıyla ülke nüfusu, orman alanı, ormanların serveti ve yıllık cari artımı (OSİB, 2012; TÜİK, 2012).
Table 2. Country population, forest areas, growing stock of forests, and annual increment of forests by years (OSİB, 2012; TÜİK, 2012).

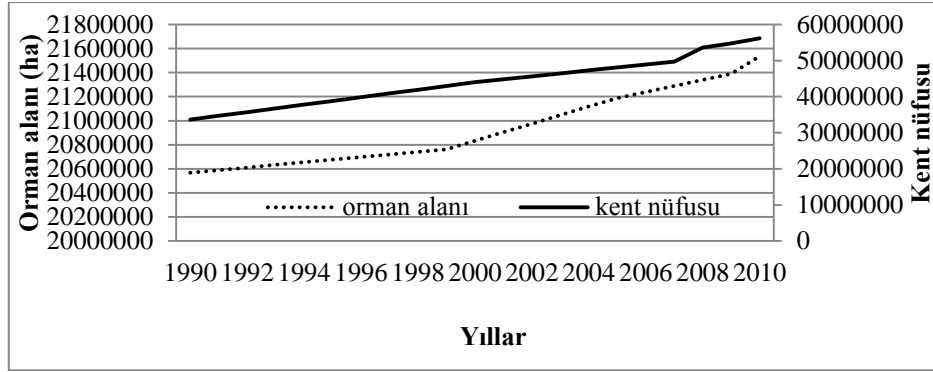
Yıl	Kent Nüfusu	Orman Alanı* (ha)	Orman Serveti* (m ³)	Yıllık Cari Artım* (m ³)	Yıl	Kent Nüfusu	Orman Alanı* (ha)	Orman Serveti* (m ³)	Yıllık Cari Artım* (m ³)
1990	33656275	20568038	1108964122	32121265	2001	44826500	20904980	1229902682	34940530
1991	34691275	20589728	1119167180	32359974	2002	45646726	20975846	1244458205	35275971
1992	35726275	20611418	1129370237	32598684	2003	46466952	21046712	1259013727	35611411
1993	36761275	20633108	1139573294	32837393	2004	47287178	21117578	1273569250	35946851
1994	37796275	20654798	1149776351	33076102	2005	48107404	21188747	1288124772	36282291
1995	38831275	20676488	1159979408	33314812	2006	48927630	21239006	1309653811	36825447
1996	39866275	20698178	1170182466	33553521	2007	49747859	21289262	1331182849	37368603
1997	40901275	20719868	1180385523	33792231	2008	53611723	21339524	1352711888	37911759
1998	41936275	20741558	1190588580	34030940	2009	54807219	21389783	1374240926	38454916
1999	42971275	20763248	1200791637	34269650	2010	56222356	21537091	1428504717	40061594
2000	44006274	20834114	1215347160	34605090					

*1973-1999, 1999-2005, 2005-2009 yılları arasındaki değerler 1973, 1999, 2005 ve 2009 yıllarına ait verilerden enterpolasyon ile hesaplanmıştır.

Tablo 3. Korelasyon analizi matrisi
Table 3. Correlation analysis matrix

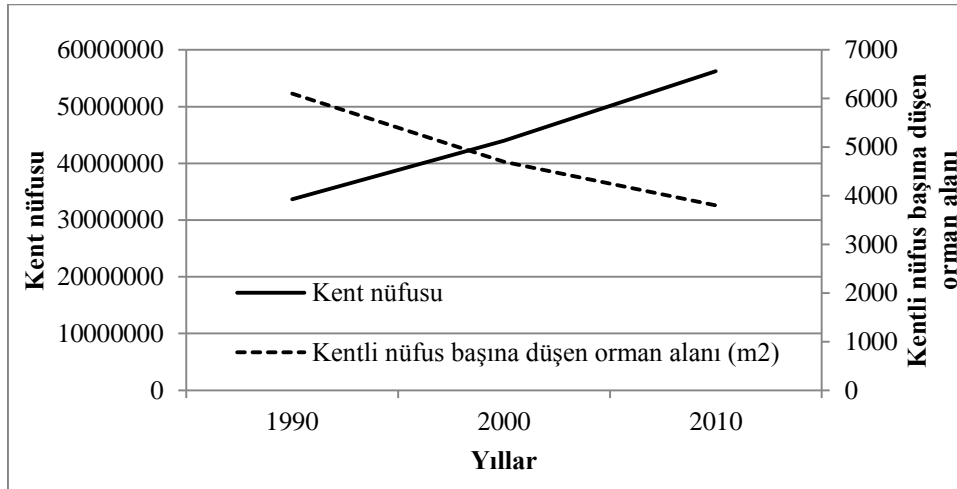
	KES	KESMIK	NAK	NAKMIK	ACMA	ACAL	OT	YAN	YANGIN	GENC	BAK	TOM	TEL	MADEN	SANAYI	KAGIT	LIF	SIRIK	END	YAK	ORAL	ORKOY	ORNUF	NUFUS	KENUFO	KIRNUFO	PROJE	FERDI	SENE	ORSUC	MESISAYI	MESIALAN	KORUNANA	KORUNANS	ODOU	IMPOR			
KES	1,00																																						
KESMIK	0,95	1,00																																					
NAK	0,83	0,92	1,00																																				
NAKMIK	0,87	0,87	0,91	1,00																																			
ACMA	0,86	0,77	0,84	0,86	1,00																																		
ACAL	0,89	0,70	0,82	0,89	0,84	1,00																																	
OT	0,83	0,82	0,82	0,83	0,83	0,74	1,00																																
YAN	0,16	0,17	0,14	0,24	0,14	0,24	0,19	1,00																															
YANGIN	0,03	0,02	0,13	0,01	0,15	0,02	0,02	0,01	1,00																														
GENC	0,65	0,68	0,65	0,69	0,66	0,68	0,69	0,66	0,69	1,00																													
BAK	0,65	0,70	0,52	0,70	0,66	0,58	0,70	0,66	0,58	0,68	1,00																												
TOM	0,65	0,50	0,53	0,50	0,50	0,53	0,50	0,50	0,53	0,50	0,67	1,00																											
TEL	0,38	0,39	0,38	0,40	0,34	0,43	0,34	0,43	0,34	0,38	0,43	0,67	1,00																										
MADEN	0,40	0,40	0,38	0,40	0,34	0,43	0,34	0,43	0,34	0,38	0,43	0,67	0,67	1,00																									
SANAYI	0,40	0,40	0,38	0,40	0,34	0,43	0,34	0,43	0,34	0,38	0,43	0,67	0,67	0,67	1,00																								
KAGIT	0,41	0,41	0,39	0,41	0,35	0,41	0,39	0,41	0,35	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	1,00																							
LIF	0,42	0,42	0,40	0,42	0,36	0,42	0,40	0,42	0,36	0,42	0,42	0,42	0,42	0,42	0,42	0,42	1,00																						
SIRIK	0,44	0,44	0,42	0,44	0,38	0,44	0,42	0,44	0,38	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	1,00																					
END	0,44	0,44	0,42	0,44	0,38	0,44	0,42	0,44	0,38	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	0,44	1,00																				
YAK	0,45	0,45	0,43	0,45	0,39	0,45	0,43	0,45	0,39	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	1,00																			
ORAL	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00																		
ORKOY	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00																	
ORNUF	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00																
NUFUS	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00															
KENUFO	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00														
KIRNUFO	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00													
PROJE	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00												
FERDI	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00											
SENE	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00										
ORSUC	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00									
MESISAYI	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00								
MESIALAN	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00							
KORUNANA	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00						
KORUNANS	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00					
ODOU	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00				
IMPOR	0,46	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,44	0,46	0,40	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46	1,00				

Kentsel nüfusun ülke genelindeki orman alanı miktarı ile arasında pozitif yönde (0,974) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo / Table 3). Buna göre ülkedeki kentsel nüfus arttıkça orman alanı miktarının da arttığı ortaya çıkmaktadır. Bu artış Şekil / Figure 1’de de açıkça görülmektedir. Aslında bu artış kentsel nüfusun artmasından çok, başta orman köylüsü nüfusu olmak üzere kırsal nüfusun azalmasıyla ilgilidir. Orman alanındaki bu artışa rağmen, 1985 yılında 0,4 ha. olan (Özdönmez ve ark., 1996) kişi başına düşen orman alanı miktarı, 1990 yılında 0,36 ha.’a, 2000 yılında 0,30 ha.’a, 2010 yılında da 0,29 ha.’a gerilemiştir (OSİB, 2012; TÜİK, 2012).

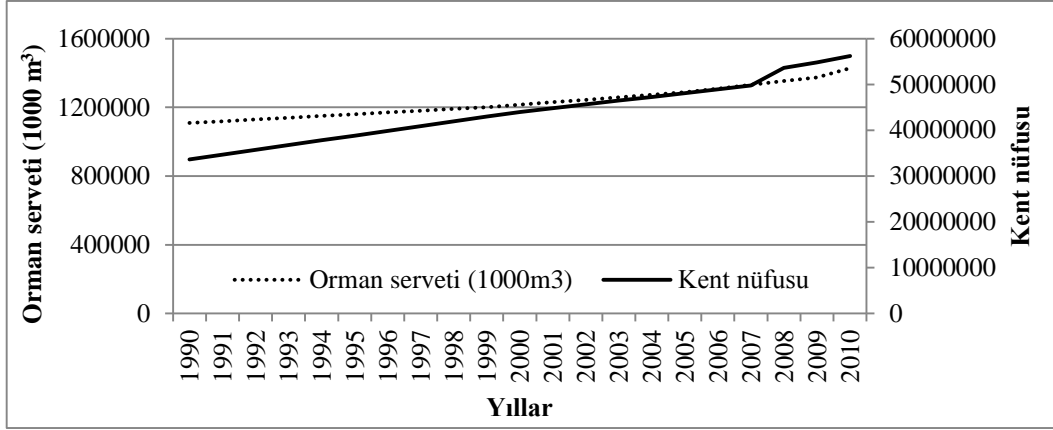
Şekil 1. Kent nüfusu ve orman alanı değişimi.
Figure1. Change of urban population and forest area.

Kentli nüfus başına düşen orman alanı değerlendirildiğinde ise 1990 yılında kentte yaşayan kişi başına düşen orman alanı miktarı 0,61 ha iken bu değer 2010 yılında 0,38 hektara gerilemiştir (Şekil / Figure 2). Kişi başına düşen orman alanı miktarının her geçen yıl azalması; ülke nüfusu %30,54 artış gösterirken orman alanının sadece %4,7'lik bir artış göstermesinden kaynaklanmaktadır.

Şekil 2. Kent nüfusu ile kent nüfus başına düşen orman alanı değişimi.
Figure 2. The change of urban population and forest area per urban-dweller

Bu dönemde ormanların servetinde %28,8 ve yıllık cari artımında %24,7, kent nüfusunda ise % 67 oranında bir artış olmuştur. Kent nüfusu artışından daha düşük orana sahip olmalarına karşın, kent nüfusu ile ormanların serveti (0,989) ve cari artımı (0,986) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bu ilişki Şekil / Figure 3'de açıkça görülmektedir.

Şekil 3. Kent nüfusu ve ormanların serveti arasındaki ilişki
Figure 3. The relationship between urban population and growing stock of forests

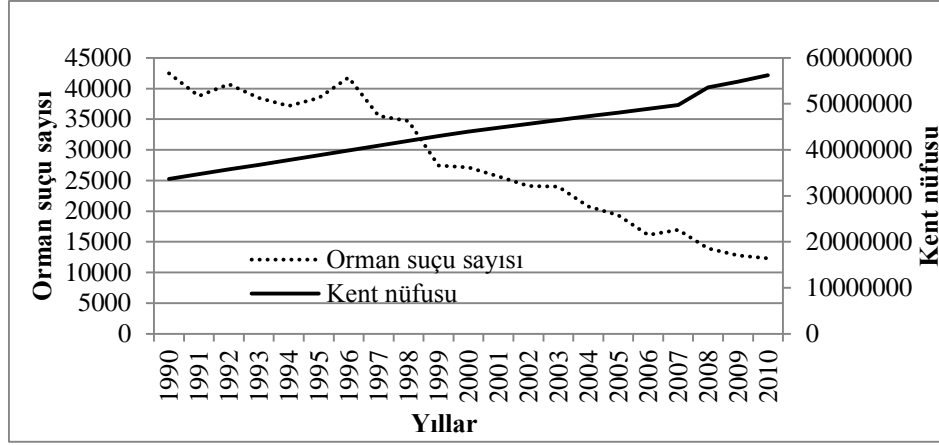
3.2 Orman Suçları

1990-2010 yılları arası işlenen orman suçlarında düzenli bir azalış olduğu Tablo / Table 4'te görülmektedir. Kentsel nüfusun işlenen orman suçları sayısı arasında negatif yönde (-0,965) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Orman suçları türlerine göre ayrıntılı incelendiğinde de kentsel nüfusun; kesme suç adedi (-0,923), kesme suç miktarı (-0,826), orman emvali nakil suç adedi (-0,958), orman açma suç adedi (-0,917), açma suç ile açılan orman alanı miktarı (-0,872) ve otlatma suç adedi (-0,818) ile negatif yönde anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir (Tablo / Table 3).

Tablo 4. Bazı orman suçlarının yıllar itibarıyla değişimi, birim: Adet (OSİB, 2012).
Table 4. The change of some forest crimes by years, unit: number (OSİB, 2012)

Yıl	Kesme suç	Nakil suç	Orman açma suç	Ormanda otlatma suç	Toplam orman suç	Yıl	Kesme suç	Nakil suç	Orman açma suç	Ormanda otlatma suç	Toplam orman suç
1990	15038	8188	9587	7941	42504	2001	10963	3529	5258	3281	25662
1991	13659	9143	8615	5862	38760	2002	10222	4378	5008	3051	24130
1992	18409	8126	7186	4896	40734	2003	10771	4436	3886	2726	23996
1993	17169	7916	5899	4926	38455	2004	8472	3246	3573	3720	20773
1994	15019	6545	6912	5434	37149	2005	7332	2767	3981	3758	19368
1995	15770	6759	7525	6626	38450	2006	5956	2052	2837	3035	16107
1996	17052	7313	8325	7483	41818	2007	6028	1900	2836	3356	16949
1997	16184	5741	5130	7131	35525	2008	5020	1651	2393	2733	13932
1998	15044	5911	5429	6385	34701	2009	4946	1692	2283	2066	12780
1999	12138	4085	5384	3771	27453	2010	4114	1339	3019	1952	12295
2000	11357	3666	4529	5250	27155						

İşlenen orman suçları tek tek veya tümü birlikte incelendiğinde; kentsel nüfusun artmasıyla birlikte orman suçlarında azalış olduğu görülmektedir (Şekil / Figure 4). 1990-2010 döneminde işlenmiş olan orman suçlarının miktarında %71,1'lik bir azalma (kesme suçunda %-72,6, nakliye suçunda %-83,6, orman açma suçunda %-68,5, otlatma suçunda %-75,4) vardır.

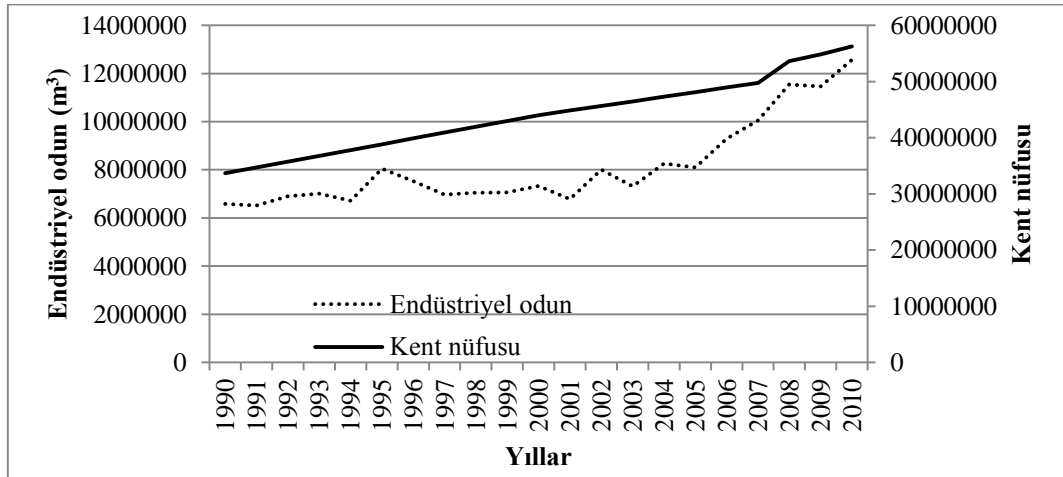

Şekil 4. Kent nüfusu ile toplam orman suçları arasındaki ilişki.
Figure 4. The relationship between urban population and forest crimes.

Analiz sonucunda; orman yangınlarının sayısında ve yanan alan miktarındaki değişimle kent nüfusundaki artış arasında artı veya eksi yönde herhangi bir anlamlı ilişki kurulamamıştır. Bunun nedeni yangın sayısı ve yanan alan miktarının yıllara göre gösterdiği değişimin doğrusal bir çizgi izlememesidir. Ayrıca son yıllarda bu rakamların olduğundan az gösterildiği konusundaki iddialar da (Anonim, 2007; Akşam Gazetesi, 2008; Anonim, 2008, OMO, 2008; Atmış ve Günşen, 2009) bu ilişkinin tespitini güçleştirmektedir.

3.3 Odun Hammaddesi ve Odun Dışı Orman Ürünleri Üretimi

Kentsel nüfusun ülke genelinde üretilen endüstriyel odun miktarıyla arasında (0,868) pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Endüstriyel odun üretimi ayrıntılı olarak incelendiğinde; üretilen tomruk miktarının (0,521), kağıtlık odun miktarının (0,802) ve lif-yonga odunu miktarının (0,915) kentsel nüfus ile arasında pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir (Tablo / Table 3). Bu ilişki; artan kent nüfusu ile birlikte endüstriyel oduna duyulan ihtiyacın da arttığı ve buna bağlı olarak endüstriyel odun üretim miktarının yükseldiğinin göstergesidir (Şekil / Figure 5).

Şekil 5. Kent nüfusu ile üretilen endüstriyel odun miktarı arasındaki ilişki.
Figure 5. The relationship between urban population and industrial roundwood production.

Tel direk, maden direği ve sanayi odunu ile kent nüfusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, kent nüfusunun sııklık odun üretimiyle -0,475 düzeyinde negatif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır (Tablo / Table 3). Tablo / Table 5'te 1990-2010 yılları arasında üretilen endüstriyel odun miktarının %91 oranında arttığı açıkça görülmektedir. Üretilen tomruk miktarı %32, kağıtlık odun miktarı %132 ve lif-yonga odun miktarı

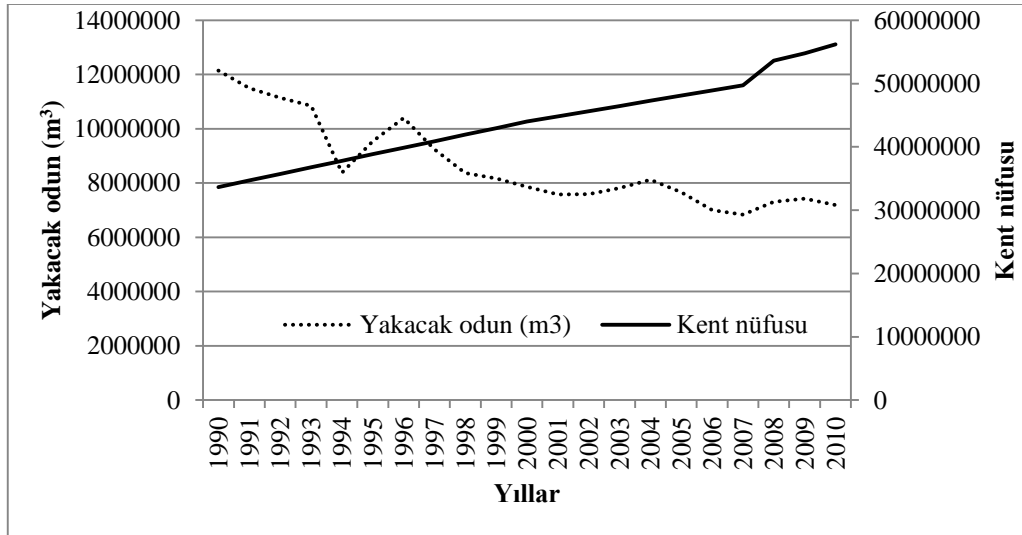
%314 artmıştır. Yuvarlak odun ithalatı bu dönemde dalgalı bir seyir gösterse de, genel olarak %37 oranında artmıştır.

Tablo 5. Tomruk ve odun üretimi, birimi: m³ (FAO, 2012; OSİB, 2012).
Table 5. Log and industrial roundwood production, unit: m³ (FAO, 2012; OSİB, 2012).

Yıl	Tomruk	Kağıtlık odun	Lif-yonga odunu	Endüstriyel odun	Yakacak odun	Yuvarlak odun ithalatı*
1990	3310000	923000	1113000	6581000	12145000	857342
1991	3159000	1043000	1104000	6513000	11503000	988908
1992	3353000	1082000	1177000	6897000	11146000	969257
1993	3199000	1466000	1001000	7010000	10846000	2415500
1994	2939000	1577000	925000	6712000	8379000	1305700
1995	3578000	1558000	1320000	8046000	9539000	776000
1996	3172000	1568000	1362000	7528000	10402000	992000
1997	2845000	1369000	1406000	6974000	9246000	871000
1998	2817000	1588000	1278000	7051000	8372000	1049000
1999	2833000	1610000	1252000	7066000	8167000	1214000
2000	3007000	1533000	1371000	7329000	7861000	1515000
2001	2738000	1524000	1254000	6777000	7576000	818000
2002	3296000	1460000	1821000	8005000	7586000	821000
2003	2827000	1169000	2073000	7320000	7815000	1076000
2004	3065000	1610000	2330000	8253000	8120000	1757888
2005	2936000	1528000	2409000	8100000	7667000	1967600
2006	3479657	1514472	2964647	9298696	7003598	2022000
2007	3732000	1703000	3265000	10053000	6834000	1850000
2008	3945851	2407156	3816522	11541084	7303889	1239000
2009	3757859	2432601	4033257	11463080	7427596	922000
2010	4374840	2145606	4608171	12568519	7194372	1174000

*FAO (2012).

Kentsel nüfusla üretilen yakacak odun miktarı arasında ise negatif yönde (-0,861) anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yani kentsel nüfus arttıkça yakacak odun üretimi azalmaktadır (Tablo / Table 3). Bu durum Şekil / Figure 6’da açıkça görülmektedir. Bu dönemde kent nüfusu %67’lik bir artış gösterirken yakacak odun üretimi %40,76 azalmıştır.

Şekil 6. Kent nüfusu ile üretilen yakacak odun miktarı arasındaki ilişki
Figure 6. The relationship between urban population and industrial fuel wood production

Odun dışı orman ürünleri bakımından bir değerlendirme yapıldığında, kentsel nüfusun artmasıyla birlikte odun dışı orman ürünlerinin üretim miktarının da arttığı görülmektedir. Bunu aralarındaki pozitif yönde (0,778) anlamlı çıkan ilişki de göstermektedir (Tablo / Table 3).

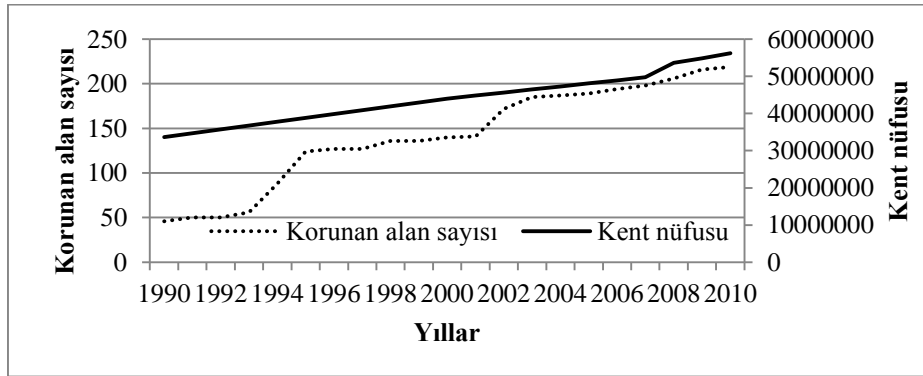
1990-2010 yılları arasında odun dışı orman ürünleri miktarı genel olarak %464'lük bir artış göstermiştir (Tablo / Table 6). Odun dışı orman ürünleri üretiminde doğrusal bir eğilim gözükmemektedir. Bu durum göz önünde bulundurularak genel bir değerlendirme yapıldığında; defneyaprağı üretiminde %1710'luk, sıgla yağı üretiminde %50'lik, kekik üretiminde %21'lik, fıstık çamı kozalağı üretiminde %2595'lik, kuşdili üretiminde %334,56'lık, adaçayı üretiminde %260'lık, ihlamur çiçeği üretiminde %1948'lik, eğrelti otu üretiminde %4800'lik artış olmuştur. Sadece çıralı çam kök odununda %40,77'lik, laden üretiminde %19'luk azalış gerçekleşmiştir. Özellikle yüksek artış gösteren odun dışı orman ürün çeşitlerinin sanayide hammadde olarak yoğun olarak kullanılan ve özellikle kentli toplumun gereksinimini karşılayan çeşitler olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 6. Bazı odun dışı orman ürünlerinin üretim miktarları, birimi: 1.000 kg (OSİB, 2012).
Table 6. Some non-wood forest products, unit:1.000 kg (OSİB, 2012).

Yıl	Defne Yaprağı	Fıstık çamı kozalağı	Adaçayı	Ihlamur	Yıl	Defne Yaprağı	Fıstık çamı kozalağı	Adaçayı	Ihlamur
1990	852	10	195	17	2001	8 001	1 302	471	18
1991	1 896	226	240	27	2002	6 626	830	455	20
1992	2 396	271	243	7	2003	3 350	995	264	4
1993	2 853	143	266	3	2004	4 662	675	566	10
1994	2 393	267	403	3	2005	8 564	2 347	441	12
1995	3 126	426	411	5	2006	7 746	3 546	390	30
1996	6 764	418	451	28	2007	11 686	3 772	910	5
1997	6 004	231	684	6	2008	7 025	3 052	1 489	76
1998	4 229	541	338	7	2009	19 781	6 266	708	77
1999	4 661	907	416	3	2010	15 418	6 091	702	194
2000	5 738	1 471	341	14					

3.4 Korunan Alanlar ve Rekreasyon

Kentsel nüfusun rekreasyon hizmeti sağlayan yerlerin sayısı ve alanıyla arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıntılı bakılacak olursa; kentsel nüfusun mesire yeri sayısı (0,945), mesire yeri alanı miktarıyla (0,945), korunan alanların alansal büyüklüğüyle (0,927) ve korunan alan sayısı (0,958) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Tablo / Table 3). Bunlara göre kentsel nüfusun artmasıyla birlikte koruma ve rekreasyon amaçlı kullanılan orman alanları hem sayısal olarak hem de alansal olarak artış göstermektedir. Bu dönemde ilan edilen korunan alan sayısı %376 artarken, korunan alanlar aynı dönemde alansal olarak %152 artmıştır (Şekil / Figure 7).

Şekil 7. Kent nüfusu ile korunan alan sayısı arasındaki ilişki

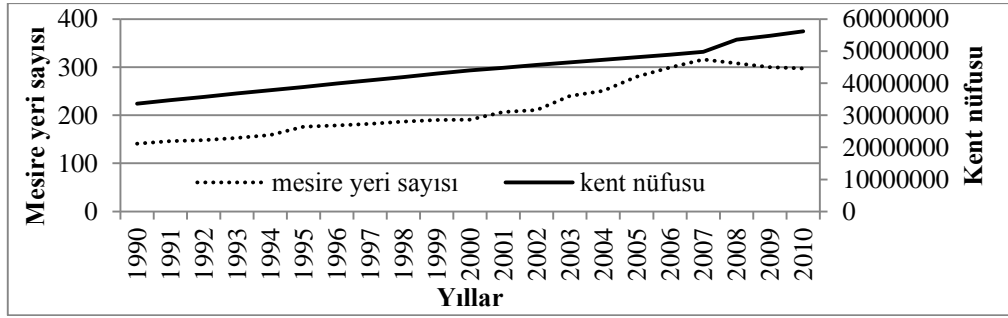
Figure 7. The relationship between urban population and number of protected areas

Bu dönemde ilan edilen milli park sayısında %95 ve milli park alanında %133, ilan edilen tabiat parkı sayısında %720 ve alanında %1525, ilan edilen tabiat anıtı sayısında %10500 ve alanında %55500, ilan edilen tabiatı koruma alanı sayısında %63 ve alanında %143'lük bir artış olmuştur (Tablo / Table 7).

Tablo 7. Korunan alan ve mesire yerlerinin gelişimi, birimi: adet (OSİB, 2012).
Table 7. Development of protected areas and recreation areas, unit: number (OSİB, 2012)

Yıl	Milli park	Tabiat anıtı	Tabiatı koruma alanı	Mesire yeri	Yıl	Milli park	Tabiat anıtı	Tabiatı koruma alanı	Mesire yeri
1990	21	1	19	141	2001	33	59	33	207
1991	21	1	21	146	2002	33	89	33	211
1992	21	1	21	148	2003	33	102	33	240
1993	22	2	25	153	2004	35	102	33	251
1994	27	23	29	159	2005	36	102	33	280
1995	28	55	30	176	2006	37	105	33	299
1996	31	55	30	179	2007	39	105	32	316
1997	31	55	30	182	2008	40	105	31	308
1998	32	56	33	187	2009	41	105	31	300
1999	32	56	33	190	2010	41	106	31	297
2000	33	58	33	191					

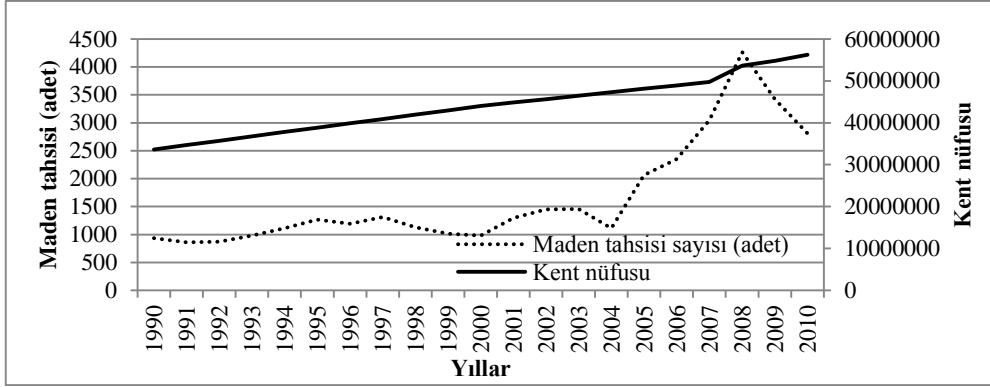
Mesire yerlerinin sayısında %111'lik ve alanında ise %139'luk bir artış olmuştur (Şekil / Figure 8). Yeni kurulan mesire yerlerinin yeni orman alanları oluşturulmasından çok, mevcut orman alanlarından ayrılarak tesis edildiği gözden kaçırılmamalıdır. Hem ilan edilen korunan alanların sayısının hem de tesis edilen mesire yerlerinin sayısının artış oranlarının kentsel nüfusun artış oranının (%67) üstünde olması önemli bir gelişmedir. Orman Genel Müdürlüğü'nün kent halkının şehir yakınlarındaki ormanlara olan talebinin karşılanması amacıyla 2003 yılında kurmaya başladığı kent ormanlarının sayısı 2011 yılı itibariyle 93'e ulaşmıştır (ÇOB, 2011).

Şekil 8. Kent nüfusu ile mesire yeri sayısı arasındaki ilişki
Figure 8. The relationship between urban population and number of recreation areas

3.5 Tahsisler

Orman alanları; turizm, eğitim, madencilik gibi ormancılık dışı amaçlarla belli sürelerle kamu ve özel kuruluşlara tahsis edilebilmektedir. Burada özellikle maden tahsisleri üzerinde durulmuştur. Şekil / Figure 9'dan da açıkça görüldüğü gibi kentlerde yaşayan nüfus arttıkça maden işletmesi ve tesisi için tahsis edilen orman alanlarının miktarı da artmaktadır. Korelasyon analizi sonucu da bunu doğrulamaktadır. Kent nüfusunun ormandan maden için tahsis edilen yerlerin sayısı (0,830) ve alanı (0,780) ile arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır (Tablo / Table 3). Nüfusun (özellikle kentsel nüfusun) artmasıyla orman alanlarında maden çıkarma talepleri de artış göstermektedir. Artışın özellikle 2004 yılında Maden Kanunu ve ilgili mevzuatta yapılan değişikliklerden sonra dramatik şekilde yükseldiği gözükmektedir.

Şekil 9. Kent nüfusu ile tahsis edilen maden sayısı arasındaki ilişki
Figure 9. The relationship between urban population and numbers of mining allocations

1990-2003 yılları arasında yıllık ortalama 1133 maden tahsisi yapılırken bu rakam 2004-2010 yılları arasında 2723'e yükselmiştir. Maden tahsislerinin sayısının yanında tahsis edilen orman alanlarının miktarı değerlendirildiğinde ise 1990-2003 yılları arasında ortalama yılda 2753 ha orman alanı madencilik faaliyetleri için tahsis edilmişken 2004-2010 yılları arasında bu rakamın büyük bir artış göstererek 6369 ha'a çıktığı görülmektedir (Tablo / Table 8). Maden Kanunu ve ilgili mevzuatta yapılan değişiklik öncesinde 1990-2003 yılları arasında maden tahsisi sayısında %56'lık bir artış görülürken yasal değişikliklerden sonra 2004-2010 yılları arasında orman alanlarındaki maden tahsisi sayısı %153 artış göstermiştir.

Tablo 8. Ormanlardan maden tahsisi sayısı ve alanı (OGM, 2012)

Table 8. Mining allocations on forest areas (OGM, 2012)

Yıl	Adet	Alan (ha)	Yıl	Adet	Alan (ha)
1990	934	2253	2001	1298	2214
1991	863	1330	2002	1450	4582
1992	873	3367	2003	1454	3780
1993	981	1996	2004	1111	3558
1994	1112	3028	2005	2065	4257
1995	1269	2714	2006	2350	4689
1996	1192	1955	2007	3042	7907
1997	1311	2787	2008	4262	10693
1998	1129	3313	2009	3420	8041
1999	1016	2714	2010	2811	5440
2000	982	2503			

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye orman varlığındaki artışla kentsel nüfus arasında aynı oranda olmasa da doğrusal bir ilişki vardır. Kentsel nüfus; orman alanı, orman serveti ve yıllık artımdan birkaç kat daha fazla oranda artmaktadır. Bu artış ormanlar üzerinde çok önemli baskılar oluşturmaktadır. Benzer şekilde Ekizoğlu (1991) da hızlı nüfus artışı ve nüfusun belli başlı büyük şehirlerde yoğunlaşmasıyla ortaya çıkan sağlıksız kentleşmenin ormanlar üzerindeki baskıyı her geçen gün artırdığını ifade etmektedir.

Orman köylerinin nüfusu azaldıkça orman köylülerinin ormanlar üzerindeki olumsuz etkileri de azalmaktadır. Bu süreçte daha az yakacak oduna ihtiyaç duyulmakta, yeni evler inşa edilmesi gerekmeyeceği için daha az yapacak odun kullanılmakta, hayvan sayısı azaldığı için ormanlar ve meralar üzerindeki otlatma baskısı hafiflemekte, tarım yapmak için ormanlardan yeni alanlar açılmamaktadır. En önemlisi; daha önce ormanlardan tarım yapmak amacıyla açıldığı bilinen alanlar, köydeki işgücünün azalması, verim düşüklüğü ve uygulanan ekonomik politikalar nedeniyle tarımsal gelirin düşmesi sonucu tarım dışı bırakıldığı için; tekrar orman ekosistemine dönüşmektedir (Atmış, 2004). Gümüş (2004) de, orman kaynaklarında, arazi değerinin ve nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu Batı ve Güney sahilleri dışında önemli sayılabilecek alan, servet ve artım artışları olduğunun gözlemlendiğini, bunun kırsal nüfusun

azalması ve hayvancılığın gerilemesi, uygulanan enerji politikaları ve odun yerine kullanılabilen ikame malların üretiminin artmasından kaynaklandığını bildirmektedir.

Analizlerde ortaya çıkan kentsel nüfus ile ülke genelindeki orman alanı, serveti ve yıllık artım miktarı arasındaki pozitif yönlü ilişkinin yanıltıcı olmaması açısından aşağıdaki bilgilerin de göz önünde tutulması gerekmektedir. Kırsal kesimde ormanlar lehine bir dönüşüm yaşanırken, madencilik, eğitim ve turizm amaçlı tahsisler, orman içi yerleşmeler, sanayileşme, yakacak odun temini ve rekreasyonel nedenlerle kentsel nüfusun farklı taleplerini tatmin etmek için yürütülen ormanların ormancılık dışı amaçlarla kullanımına dönük çalışmalar, ülke orman varlığı üzerinde büyük tehlikeler oluşturmaktadır (Atmış, 2004; Atmış ve ark., 2007). Şen ve Toksoy (2006) dünyada olduğu gibi Türkiye’de de nüfusun baskısının azaldığı bölgelerde ormanların alan olarak arttığı ve yapısal olarak da daha iyi bir hal aldığını, buna karşın nüfusun arttığı kentsel alanlarda ise ormanlar üzerindeki baskının arttığını bildirmektedir. İlter ve Ok (2004) da kalabalıklaşan ve kentleşen topluluklarda ormancılık hizmetlerine yönelik talebin arttığını vurgulayarak, orman ve nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu Marmara Bölgesi’nde toplumun ormanlar üzerindeki baskısının en fazla, nüfus artış hızının en düşük olduğu Karadeniz Bölgesi’nde ise en az olacağını belirtmektedir. Farklı kaynaklarda illerin almış olduğu göçten dolayı nüfuslarının artmasıyla birlikte bu illerde bulunan arazilerin ve orman alanlarının parçalandığı dile getirilmektedir (Özdönmez ve ark., 1996; Keleş 1998; Sağlam 2006; Akesen ve Ekizoğlu 2010).

Ülke ve kent nüfusu başına düşen orman alanı miktarı hızla azalmaktadır. Hem ülke, hem de kentsel nüfus artışına paralel olarak orman alanı, serveti ve yıllık artımında artış yaşanırken, kişi başına düşen orman alanının hızla azaldığının farkına varılması, ülkedeki orman varlığının artmasının gerçek nedenlerini sorgulamada karar vericilere yardımcı olacak önemli bir göstergedir.

Kentsel nüfus arttıkça orman suçları azalmaktadır. Orman suçlarındaki düşüşün büyük ölçüde orman köylüsünün kentlere göç etmesi sonucu azalan kırsal nüfusun ormandan sağladığı usulsüz faydalanmaların azalmasından kaynaklandığı bilinmektedir. Nitekim Alkan (2014)’nın yapmış olduğu çalışmada da, köylerden kentlere yaşanan göçlerle birlikte orman suçlarının sayısında azalma olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan kent nüfusunun artmasıyla birlikte ormanlar üzerinde oluşan baskıların hangi oranda suçla dönüştüğü ise net olarak bilinmemektedir. Bunun ormancılık örgütünün kentlerdeki koruma organizasyonunun yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu suçlar ya gerçekten de düşük oranda işlendikleri için, ya da tam olarak tespit edilemediği için ülke genelindeki orman suçları sayısında azalış yönünde bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Yaşanan demografik değişimler sonucunda kent kökenli orman suçlarında bir artış olacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda ormancılık örgütünün korumaya yönelik çalışmalarını kentler üzerinde yoğunlaştırması gerekmektedir.

Nüfusun büyümesiyle birlikte oduna olan talep de artmaktadır (Cropper ve Griffiths, 1994). Analiz sonuçları kent nüfusu arttıkça endüstriyel odun ve odun dışı odun ürünleri üretiminin arttığını, yakacak odun üretiminin ise azaldığını göstermektedir. Bu ilişki kentsel nüfusun gereksinimlerine paralel bir gelişme göstermektedir. Burada endüstriyel odunun artış miktarının, yakacak odunda yaşanan azalıştan fazla olup olmadığı sorgulanmalıdır. Endüstriyel odun üretimindeki artışın ne kadarının baltalık ormanların koruya tahvilinden veya verimli odun üretimi yapılan orman oranındaki artıştan kaynaklandığı hesaplanmalıdır. Bunun yanında yakacak odun üretimindeki azalmanın iki önemli nedeni vardır: bunlardan birincisi yüksek oranda yakacak odun tüketen orman köylüsü ve kırsal nüfusun yakacak odun talebinin kırdan kente göçler neticesinde düşmesi, ikincisi ise tüm ülkede yakacak odun yerine kömür, doğalgaz vb. ikame ürünlerin kullanımının yoğunlaşmasıdır. Benzer şekilde Ekizoğlu ve Kuvan (2010)’da yakacak odun üretimi miktarındaki düşüşün nedenlerini; kırsal nüfusun kentlere göç neticesinde azalması, son yıllarda LPG, elektrik ve doğal gaz gibi diğer enerji maddelerinin kullanımı, yakacak odun tüketiminde tasarruf sağlayan ısıtma ve pişirme araçları ile daha iyi yalıtım sağlanarak yapılan konut üretimindeki gelişmeler olarak sıralamaktadır.

Odun dışı orman ürünlerindeki artış, ormanların odun hammaddesi üretimi dışındaki fonksiyonlarının günümüzde kazandığı önemin göstergesidir. Janse ve Ottitsch (2005)’e göre nüfus yoğunluğu ve kentleşme gibi demografik faktörler odun dışı orman ürünleri ve hizmetlerini etkilemektedir. Türkiye ormanlarının biyolojik çeşitlilik bakımından zengin olması odun dışı orman ürünlerindeki çeşitliliği de arttırmaktadır. Toplumun bu ürünlere talebi doğrultusunda üretim miktarı artış göstermektedir.

Daha çok kentsel nüfusun beklentilerine yönelik olarak kurulan korunan alanlar ve rekreasyon alanları miktarı kentsel nüfusun artışıyla birlikte artış göstermektedir. Bu artış nitelik bakımından sorgulanmaktadır. Örneğin 2003 yılında kent halkının şehir yakınlarındaki ormanlara olan talebinin karşılanması amacıyla Orman Genel Müdürlüğü tarafından başlatılan kent ormanı kurma çalışmalarının elde yeterince bilimsel veri bulunmadan ve hazırlıksız olarak başlatılması, üstelik merkezi direktiflerle, bir anda tüm il ve büyük ilçelerde kent ormanı kurmak şeklinde harekete geçilmesi gibi nedenlerden dolayı kent ormanlarının yönetiminde önemli eksiklikler olduğu belirtilmektedir (Atmış ve ark., 2011).

Ormanlardan yapılan madencilik, turizm vb amaçlı tahsisler de nüfusa paralel olarak artmaktadır. Maden tahsislerinde özellikle 2004 yılında 5177 sayılı Kanun ile Maden Kanununda yapılan değişikliklerden sonra yaşanan dramatik artış, orman kaynaklarının orman dışı amaçlarla kullanımı sonucu zarar görmesine hatta, yok olmasına neden olmaktadır. Bu değişiklikler, ormanlardaki madencilik faaliyetlerinin uygulama alanını iyice genişletmiş ve ormanların tahribine yol açan bir düzenleme halini almıştır (Şentürk ve Birben, 2007; Aydın Coşkun, 2009).

Ormanlık örgütü, örgütlülüğünü sadece kırsal alanda sürdürmesi ve ilişkilerini kırsal topluluklarla sınırlı tutması durumunda, kent kökenli baskıları önlemede etkisiz kalacaktır. Ormanlık örgütü, eğer yönetim anlayışını ve örgüt yapısını yaşanan bu dönüşüme göre revize etmezse, toplumun geniş kesimlerinin desteğini alarak sürdürmesi gereken ormanlık yönetimi çalışmalarında yalnız kalacak, üstelik kentli-orman ilişkileri konusunda deneyim sahibi olmadığı için başarısız olacaktır (Atmış, 2004). Son söz olarak; ormanlık örgütünün ormanlıkta yaşanan kentsel nüfus artışına bağlı dönüşümü yakından incelemesi ve örgüt yapısını bu dönüşümü içerecek şekilde yenilemesi gerekmektedir.

TEŞEKKÜR (ACKNOWLEDGEMENTS)

Bu makale 18-20 Ekim 2012 tarihlerinde yapılan III. Ormanlıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi'nde sözlü olarak sunulmuş, fakat herhangi bir yerde yayımlanmamıştır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Akesen, A., Ekizoğlu, A., 2010. Ormanlık. Akesen, A., Ekizoğlu, A. (Eds), Ormanlık Politikası, Türkiye Ormanlıklar Derneği Yayını, TOD Eğitim Dizisi Yayını No:6, Ankara. S: 19-36.
- Akşam Gazetesi, 2008. Yanan Alanda CHP Haklı Çıktı. (15.12.2008).
- Alkan, S., 2014. Kırsal nüfus değişiminin, ormanlar ve ormanlık üzerine etkileri (Trabzon ili örneği). *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 14(1): 69-78.
- Anonim, 2007. Başyazı: Yeni dönemden beklentilerimiz ve endişelerimiz-basın açıklaması: orman yangınları. *Orman ve Av Dergisi* 83(4): 2-4.
- Anonim, 2008. Başyazı: Orman yangınlarıyla mücadele yeniden değerlendirilmelidir. *Orman ve Av Dergisi* 84(4): 2-3.
- Atmış, E., 2004. Ormanlar üzerinde kent kökenli baskılar ve kentli duyarlılığı. I. Ulusal Kent Ormanlığı Kongresi Bildiriler Kitabı. 9-11 Nisan 2004. Türkiye Ormanlıklar Derneği, Ankara, s: 401-413.
- Atmış, E., Özden, S., Lise, W., 2007. Urbanization pressures on the natural forests in Turkey: an overview. *Urban Forestry and Urban Greening* 6(2): 83-92. doi:10.1016/j.ufug.2007.01.002
- Atmış, E., Günşen, H.B., 2009. Türkiye'de Hükümetlerin Ormanlık Politika ve Uygulamaları Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme (AKP Örneği). *Orman ve Av Dergisi* 85(2): 33-42.
- Atmış E., Günşen H.B., Yücedağ C., 2011. Akdeniz bölgesindeki kent ormanları üzerine bir değerlendirme. I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu Bildiriler Kitabı. 26-28 Ekim 2011. Kahramanmaraş, s: 78-91.
- Aydın Coşkun, A., 2009. Madencinin hukuk zaferi. *Orman ve Av Dergisi* 85(4): 15-18.
- Cropper, M., Griffiths, C., 1994. The interaction of population growth and environmental quality. *The American Economic Review* 84(2): 250-254.

- Cui, L., Shi, J., 2012. Urbanization and its environmental effects in Shanghai, China. *Urban Climate* 2: 1-15. doi:10.1016/j.uclim.2012.10.008
- Çağlar, Y., 2012. Türkiye Ormanlık Tarihi. ODTÜ Yayınevi, Ankara, 440s.
- ÇOB, 2011. Çevre ve Orman Bakanlığı Resmi WEB Sitesi. www.cevreorman.gov.tr (Ziyaret tarihi: 30 Mart 2011).
- Ekizoğlu, A., 1991. Kentleşme ve orman ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 41(B1-2): 73-78.
- Ekizoğlu, A., Kuvan Y., 2010. Türkiye ormanları ve ormancılığı. Akesen, A., Ekizoğlu, A. (Eds), Ormanlık Politikası, Türkiye Ormanlıklar Derneği Yayını, TOD Eğitim Dizisi Yayın No: 6, Ankara, s: 67-100.
- FAO, 2012. Food and Agriculture Organization of United Nations, <http://faostat.fao.org/site/626/default.aspx#ancor> (Ziyaret tarihi: 06 Temmuz 2012).
- Gümüş, C., 2004. Ormanlık Politikası Cilt-I. Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını, Yayın no: 34, Trabzon.
- Güvenen, O., 1992. Türkiye Nüfus yapısı ve Nüfus Çevre Etkileşimi. Dünya Nüfus Günü Toplantısı Sonuç Kitapçığı. Türkiye Çevre Vakfı Yayını. s.93-133. Ankara.
- İlter, E., Ok, K., 2004. Ormanlık ve Orman Endüstrisinde Pazarlama İlkeleri ve Yönetimi: Örnek Olaylarla. Form Ofset Matbaacılık, İstanbul, 488s.
- Janse, G., Ottitsch, A., 2005. Factors influencing the role of non-wood forest products and services. *Forest Policy Economics* 7(3): 309-319. doi:10.1016/S1389-9341(03)00068-6
- Keleş, R., 1998. İç göç ve Çevre. Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Yayın No:130, Ankara.
- OGM, 2012. Orman Genel Müdürlüğü İzin İrtifak Dairesi Başkanlığı Kayıtları, Ankara.
- OMO, 2008. Antalya Orman Bölge Müdürlüğü Serik ve Taşağıl Orman İşletme Müdürlüklerinde 31 Temmuz 2008-04 Ağustos 2008 Tarihleri Arasında Çıkan Orman Yangınına İlişkin Orman Mühendisleri Odası Komisyon Raporu. 9s.
- OSİB, 2012. Ormanlık İstatistikleri 2010. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 84s.
- Özdönmez, M., İstanbullu, T., Akesen, A., Ekizoğlu, A., 1996. Ormanlık Politikası. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, Üniversite Yayın No: 3968, Orman Fakültesi Yayın No: 435, İstanbul.
- Sağlam, S., 2006. Türkiye’de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 5: 33-44.
- Şahin, Y., 2013. Kentleşme Politikası (Güncellenmiş 4. Baskı). Ekin Yayınevi, Bursa, 422s.
- Şen, G., Toksoy, D., 2006. Türkiye’de nüfus orman ilişkisi. Ormanlıkta Sosyo-ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 26-28 Mayıs 2006. Ilgaz-Çankırı, s:108-117.
- Şentürk G., Birben Ü. 2007. Orman alanlarında madencilik faaliyetlerinin hukuksal boyutlarının incelenmesi. Orman Kaynaklarının İşlevleri Kapsamında Darboğazlar, Çözüm Önerileri ve Öncelikler Sempozyumu Poster Bildiriler Kitabı, 17-19 Ekim 2007, İstanbul, s:143-153.
- TÜİK, 2012. Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul> (Ziyaret tarihi: 13 Eylül 2012).
- Ulusoy, A., Vural, T., 2001. Kentleşmenin sosyoekonomik etkileri. *Belediye Dergisi* 7(12): 8-14.